

Motion till riksdagen 2019/20:2857

av Elisabeth Falkhaven m.fl. (MP)

Översyn av den etiska prövningen av djurförsök

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det bör genomföras en omfattande översyn angående hur den etiska prövningen av djurförsök fungerar och att denna översyn bör lämna förslag på vilka åtgärder som behöver genomföras för att den etiska prövningen ska bli ändamålsenlig och rättssäker, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

I EU:s försöksdjursdirektiv 2010/63/EU fastställs: ”Det är också mycket viktigt, från såväl moralisk som vetenskaplig synpunkt, att se till att all användning av djur utvärderas noggrant med avseende på de förväntade resultatens vetenskapliga eller undervisningsmässiga värde, användbarhet och relevans för den aktuella användningen. Den förväntade skadan för djuren bör balanseras mot projektets förväntade vinster. Därför bör det göras en opartisk projektbedömning – vilken är oberoende av dem som deltar i undersökningen – som ett led i förfarandet för godkännande av projekt som innebär att levande djur används i försök.” (art. 41 p. 4)

I den svenska djurskyddslagen (2018:1192) fastställs: ”Vid prövningen av ett ärende enligt 9 § ska försökets nytta vägas mot djurets lidande.” (7 kap. 10 §) ”Djurförsök får utföras endast under förutsättning att:

1. det syfte som avses med verksamheten inte kan uppnås med någon annan tillfredsställande metod där djur inte används [replace],
2. så få djur som möjligt används [reduce],
3. verksamheten utformas så att djuren inte utsätts för större lidande än vad som är absolut nödvändigt [refine], och
4. det vid verksamheten inte används andra djur än sådana som har fötts upp för ändamålet (destinationsuppfödning).” (7 kap. 1 §)

Det innebär att det ska ske en vetenskaplig och etisk utvärdering och att djurförsök endast får utföras om 3R-principen (replace, reduce, refine) tillämpats. I praktiken sker sällan en etisk prövning, utan fokus ligger på metodval. Av den offentliga debatten, inte minst i samband med försöken på hundar vid Göteborgs universitet, framgår att det finns starka skäl att se över även hur det fastställs att varje försök har utvärderats avseende det vetenskapliga värdet.

Lagen kräver att den djurförsöksetiska nämnden kan bedöma försökets betydelse och förväntade nytta, vilket förutsätter att det är möjligt för de lekmän som sitter i de etiska nämnderna att förstå vad försöket går ut på för att genomföra prövningen enligt lagstiftningen. Svårigheter för de djurförsöksetiska nämnderna att pröva ansökningar om djurförsök enligt lagstiftningen innefattar bl.a. avsaknad av vetenskaplig utvärdering, ofullständiga beslutsunderlag med brister i motiveringar till försöken, avsaknad av viss information, otydliga eller generella beskrivningar av vad djuren utsätts för samt avsaknad av resonemang om andra möjliga metoder som skulle kunna ersätta eller begränsa försök på levande djur. 3R.

En etisk utvärdering av djurförsöken sker sällan. Enligt en studie från SLU, publicerad 2018, saknas de nödvändiga förutsättningarna för en fullständig, opartisk och jämlik etisk granskning i nuläget.

Mot bakgrund av det ovan beskrivna kan EU-direktivet och den svenska djurskyddslagstiftningen i nuläget inte anses vara uppfyllda. Det behöver genomföras en omfattande översyn angående hur den etiska prövningen av djurförsök fungerar och vilka åtgärder som behövs för att den ska bli ändamålsenlig och rättssäker.

Källa till studien som refereras

Tjärnström, E., Weber, E., Hultgren, J. and Röcklinsberg, H., 2018. Emotions and Ethical Decision-Making in Animal Ethics Committees. *Animals*, 8(10), p. 181.

Elisabeth Falkhaven (MP)

Mats Berglund (MP)

Emma Hult (MP)